

N:o 21.

Ank. till Riksd. kansli den 8 mars 1907 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 6 § landstingsförordningen.

Lagutskottet har till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herrar *I. E. G. Svensson* i Skyllberg, *F. Andersson* i Helgesta och *O. G. Erikson* i Öfra Odensvi afgifven och till utskottet hänvisad motion, n:o 67, af följande lydelse:

»I § 3 kungl. förordningen om landsting af den 21 mars 1862 heter det: »Härad eller tingslag, som innefattar flera än en kommun, väljer, genom därtill i kommunalstämmorna utsedda valmän, det antal landstingsmän, som belöper sig på häradet eller tingslaget», och i § 6 samma förordning: »Val till landstingsman för härad eller tingslag, där det bör genom valman verkställas, skall förrättas å första rättegångsdagen af lagtima vintertinget. I de orter, där kungl. förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting af denna dag länder till efterrättelse, skall valet förrättas å första rättegångsdagen af det allmänna sammanträde, som efter april månads utgång först infaller. Möter hinder för valets förrättande å tid, som sagd är, förrättas det å dag, som valförrättaren utsätter och behörigen kungör.»

Att dessa till synes så tydliga bestämmelser dock ej kunna förhindra, att en hel kommun blir beröfvad sin valrätt till landstingsmän, därpå vilja vi anföra ett exempel: Förleden sommar, då landstingsmannaval skulle förrättas i Örebro län och i Askers härad, som består

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 7 Saml. 17 Häft. (N:o 21.)

af tre socknar, Asker, Stora Mellösa och Lennäs, behagade ordföranden i Stora Mellösa kommunalstämma uraktlåta att utlysa stämma för val af valmän — af hvad orsak känna vi icke. Man hade då tänkt sig, att domaren, som saknade valprotokoll och valmän från en af häradets större socknar, skulle ansett sig skyldig att uppskjuta valet, tills valprotokoll från samtliga socknar kommit honom till handa. Så skedde dock ej, utan förrättades af Askers och Lennäs valmän ensamt valet, och godkändes också samma val utan anmärkning af Örebro läns landsting.

Att ett dylikt tillvägagångssätt väckt missnöje inom orten i fråga och, om det skulle leda till efterföljd inom andra härader och tingslag, vore i stånd att politiskt förrycka landstingsmannavalen, ligger i öppen dag. Ett korrektiv skulle ju kunna erhållas därigenom, att i landstingsförordningen inrycktes en bestämmelse om att kungl. befallningshafvande, hvilken enligt § 12 i samma förordning skall meddela underrättelse om valens utgång, tillika finge sig ålagdt att underrätta hvarje kommunalstämmoordförande i kommun, där val skall ske, att sådant val skall anställas och huru många valmän och suppleanter, som skola utses. Lämpligen borde ock kommunalstämmoordföranden åläggas att omedelbart insända protokoll öfver valet till kungl. befallningshafvande, hvilken öfversänder dem till domaren, som ej skulle äga rätt anställa val, förrän protokoll från samtliga kommuner inom häradet kommit honom till handa. Tills vidare vilja vi emellertid föreslå,

att Riksdagen ville besluta följande tillägg till § 6 landstingsförordningen: Val till landstingsman för — — — utsätter och kungör. Dock må val icke förrättas, förrän valprotokoll inkommit från alla kommuner i häradet eller tingslaget.

Skulle detta vårt förslag icke kunna godkännas af vederbörande utskott, anhålla vi, att utskottet måtte göra de förändringar, som det anser nödvändiga, för att syftemålet med denna vår motion måtte på lämpligt sätt vinnas.»

Den i motionen omförmälda 6 § förordningen angående landsting är af följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts befallningshafvande kungör årligen ej blott hvilka landstingsmän och suppleanter äro i tur att afgå än äfven huru många landstingsmän jämte suppleanter samt huru många valmän jämte suppleanter skola för hvarje valkrets utses.

Val till landstingsman för härad eller tingslag, där det bör genom

valmän verkställas, skall förrättas å första rättegångsdagen af lagtima sommartinget i häradet eller tingslaget, men, där sommarting icke hålles, å första rättegångsdagen af lagtima vintertinget. I de orter, där förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting länder till efterrättelse, skall valet förrättas å första rättegångsdagen af det allmänna sammanträde, som efter april månads utgång först infaller. Möter hinder för valets verkställande å tid, som sagd är, förrättas det å dag, som valförrättaren utsätter och behörigen kungör.

Valmännen skola utan särskild kallelse sig vid valet personligen inställa.

Häradsrättens ordförande är valförrättare.

Där valet sker omedelbart i kommunalstämma, skall det vara före juni månads utgång verkställt.

Inom samma tid bör ock landstingsmannaval i stad hafva försiggått.»

I 17 § förordningen om kommunalstyrelse på landet finnes stadgadt, att tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas, därutaf en i mars och en i december månad. Beträffande val af elektor för landstingsmäns väljande innehåller samma paragraf en ovillkorlig föreskrift därom, att sådant val skall äga rum inom de härad eller tingslag, där sommarting hållas, å den ordinarie kommunalstämman i mars och i de härad eller tingslag, där landstingsmannaval skall ske å vinterting, å den ordinarie kommunalstämman i december.

Den omständigheten, att kungörelse om stämman, hvilken det jämlikt 16 § nämnda förordning åligger kommunalstämmoordföranden att med angifvande af öfverläggningsämnen utfärda, icke innehållit uppgift om elektorsvalet, torde således icke, såsom motionärerna synas förutsätta, utgöra hinder för valets behöriga förrättande, hvarom enhvar röstberättigad lär vara behörig framställa yrkande.

Det af motionärerna med stöd af denna deras uppfattning föreslagna tillägg till 6 § landstingsförordningen, att val icke skulle få förrättas, förrän valprotokoll från häradets eller tingslagets samtliga kommuner inkommit, eller öfriga i motionen antydda anordningar synas för öfrigt icke lämna någon säker garanti för elektorsvalens behöriga förrättande. Och berörda i motionen framställda ändringsförslag är dessutom enligt utskottets uppfattning icke antagligt, när den ifrågasatta föreskriften kunde komma att leda därtill, att för visst fall landstingsmannaval icke komme att i behörig tid hållas. Korrektiv mot det af motionärerna påpekade missförhållande, att en kommun genom kommunalstämmoordförandens försumlighet kan beröfvas rätt till deltagande

i landstingsmannaval vinnes ju därigenom, att de af kommunens ifrågasvarande rätt intresserade öfvervaka, att elektorval hålles, likasom valmännen nog lära tillse, att protokoll öfver valet af ordföranden meddelas.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 mars 1907.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herr *Cederberg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
